

Titulació	Tipus	Curs
Antropologia: Recerca Avançada i Intervenció Social	OT	0

Professor/a de contacte

Nom: Jose Luis Molina Gonzalez

Correu electrònic: jose Luis.molina@uab.cat

Equip docent

Anna Maria Piella Vila

Montserrat Ventura Oller

Maria Montserrat Clua Faine

Virginia Fons Renaudon

Jorge Grau Rebollo

Jose Mansilla Lopez

Josep Lluís Mateo Dieste

Alice Marie-Sophie Van Den Bogaert

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

No hi ha prerequisits per a cursar aquest mòdul.

Objectius

Aquest mòdul forma part de l'Especialitat E1 ("Investigació etnogràfica i transcultural") i es desenvolupa al llarg de tot el curs.

Objectius:

- Conèixer la dialèctica entre particularisme i comparació que reflecteixi tot el desenvolupament de la història de l'Antropologia.

- Conèixer els debats teòrics més recents entorn als conceptes de persona, cos i identitat, tant des del punt de vista del grup (identitats col·lectives, ètniques) com de la persona i aplicar-los a estudis etnogràfics específics i a comparacions acotades.
- Identificar i analitzar des de l'Antropologia del Parentiu i la recerca etnogràfica diversos escenaris de criança en contextos de vulnerabilitat sociocultural.
- Comprendre com aplicar la investigació etnogràfica en diferents àmbits de recerca.
- Analitzar críticament i històricament el concepte identitat en relació a la pertinença nacional dins dels estats-nació contemporanis.
- Familiaritzar-se amb l'àmbit de l'etnografia multisituada en camps transnacional.

Competències

- Conèixer i aplicar els dissenys teòrics i metodològics, les estratègies i les tècniques de recollida i anàlisi de dades específiques per a fer recerques flexibles i emergents en antropologia.
- Conèixer i aplicar els diversos procediments desenvolupats en antropologia per a fer comparacions transculturals.
- Defensar arguments i justificar una idea amb claredat i precisió, d'una manera apropiada al context, valorant les aportacions d'altres persones
- Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants sàpiguin comunicar les seves conclusions, així com els coneixements i les raons últimes que les fonamenten, a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats
- Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, tot i ser incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis
- Relacionar de manera sistemàtica conceptes, teories i orientacions teòriques de la disciplina per a analitzar contextos etnogràfics específics.
- Utilitzar amb eficàcia les tecnologies de la informació i de la comunicació en la recollida, l'elaboració i la transmissió de coneixement.

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar els coneixements adquirits i resoldre problemes en contextos etnogràfics particulars
2. Comunicar conclusions i propostes d'intervenció en un context de presentació d'un treball d'investigació.
3. Dominar la dialèctica entre particularisme i universalitat en els temes que apareixen en les diferents societats en relació amb els conceptes de cos, persona i identitat.
4. Escollir els arguments adequats en les presentacions orals i escrites i justificar-los amb claredat i precisió, de forma apropiada per al context i valorant les aportacions d'altres persones.
5. Escollir, entre les diferents formes de comparació, la més pertinent per a la investigació d'un problema sociocultural.
6. Identificar elements rellevants en documents institucionals i textos científics que permetin formular judicis i reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques en antropologia.
7. Identificar les formes de comparació transcultural utilitzades en la formulació i en el desenvolupament de les teories antropològiques.
8. Integrar dades i informacions etnogràfiques primàries i secundàries de fonts diverses.
9. Reconèixer i fer servir les tecnologies de la informació i de la comunicació d'acord amb el context etnogràfic de recerca o d'intervenció triat.
10. Relacionar de manera sistemàtica conceptes, teories i orientacions teòriques de la disciplina més adequats al context etnogràfic específic d'investigació.
11. Triar unitats d'anàlisi comparables en investigació transcultural

Continguts

El mòdul es divideix en 5 blocs.

Bloc 1. La noció de persona a l'Àfrica Central, l'Amèrica tropical i la Índia

1. Introducció teòrica de la noció de persona a Occident.
2. Noció de persona a l'Àfrica central.
3. Noció de persona a l'Amèrica tropical.
4. Noció de persona a la Índia.
5. Exposició de casos per part dels estudiants (àmbit teòric aplicat al seu TFM).

Bloc 2. Parentiu i investigació etnogràfica.

1. Parentiu, criança i vulnerabilitat social
2. Atenció i suport parental estès en contextos vulnerables
3. Xarxes de suport social a la criança
4. Mesures de protecció a la Infància vulnerable
5. Parentalitat, Vulnerabilitat i pràctiques educatives
6. Vulnerabilitat sociocultural i salut: accés i ús dels serveis sanitaris de la biomedicina durant la gestació i la criança.
7. Rol dels mitjans audiovisuals i de la publicitat social en l'abordatge de la criança vulnerable
8. Infàncies vulnerables en contextos de múltiples crisis: recursos familiars i estratègies comunitàries d'afrontament. Presentació de casos i discussió col·lectiva.

Bloc 3. (Im)mobilitats, turismes i enfocaments etnogràfics.

1. Presentació del bloc: relacions entre antropologia i turisme.
2. Urbanització, arquitectura, turisme.
3. Últimes tendències en els estudis d'antropologia del turisme.

Bloc 4. Identitats, nacionalitat i drets de ciutadania

1. Introducció: identitat -nacionalitat - ciutadania. La confusió dels conceptes
2. Identitat, identitats, identificacions
3. Limitacions dels drets de ciutadania: biologia, raça i racisme
4. Limitacions dels drets de ciutadania: cultura, ètnia i xenofòbia
5. Nació, nacionalitat i nacionalisme: la delimitació de la pertinença a l'estat-nació modern
6. Identitat, racisme i xenofòbia a Catalunya
7. Exposició de casos per part dels estudiants (aplicació del temari al seu TFM)

Bloc 5. Migracions marroquines a Europa: entre dues ribes.

1. Repensant la història migratòria: del colonialisme als *gast-arbeiters*.
2. L'emigració cantada: les cançons com a font d'anàlisi
3. Viure a Europa, casar-se al Marroc. Parentiu transnacional
4. Barbes, vels i la reconstrucció cultural
5. El cos transnacional: dimonis a banda i banda de l'Estret. Conclusions

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			

Anàlisi de documentació etnogràfica i audiovisual	7	0,28	7, 9
Classes magistrals i expositives	68	2,72	5, 7, 10
Estudi personal	60	2,4	7, 8
Tipus: Supervisades			
Anàlisi d'articles / informes d'interès	36	1,44	1
Presentació / exposició oral de treballs	15	0,6	4, 8
Tutories	24	0,96	6
Tipus: Autònomes			
Elaboració de treball	40	1,6	1, 8
Lectura d'articles / informes d'interès	50	2	5, 7, 11

- Classes magistrals/expositives.
- Lectura i anàlisi d'articles / informes d'interès.
- Presentació / exposició oral de treballs.
- Tutories.
- Estudi personal.
- Elaboració de treballs.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè els alumnes compleixin les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Assistència i participació activa a classe	20%	0	0	3, 5, 7
Lliurament d'informes / treballs breus	30%	0	0	1, 4, 6, 8, 10
Redacció d'un assaig	50%	0	0	1, 2, 8, 9, 11

Aquest apartat de la Guia Docent conté tota la informació relacionada amb el procés d'avaluació del mòdul.

Avaluació del mòdul

Es porta a terme un sistema d'avaluació continuada que inclou tres metodologies:

- Assistència i participació: primer, per assolir els resultats d'aprenentatge previstos, es considera fonamental que els estudiants assisteixin a les classes i hi participin activament. Per aquest motiu, s'exigeix l'assistència a un mínim de 80% de les classes de cada bloc i s'avalua el grau de participació a les sessions presencials, les discussions, pràctiques i l'exposició oral dels treballs. Aquesta participació es té en compte a la nota final del bloc.

- Avaluació continuada de treballs dels blocs: en segon lloc, cada bloc proposa una o diverses activitats que permeten una avaluació continuada del procés d'aprenentatge. Aquestes activitats poden variar entre una prova escrita, una exposició oral a classe, la ressenya d'unes lectures, pràctiques a l'aula d'informàtica o la redacció d'un breu assaig, entre d'altres. El conjunt de les avaluacions dels diferents blocs que componen el mòdul (30%) i la participació en els diferents blocs (20%) constitueix el 50% de la nota global del mòdul. El/la professor/a comunicarà els terminis de lliurament de les evidències d'avaluació a l'inici del bloc.
- Avaluació del treball individual final del mòdul: la superació d'una avaluació general del mòdul constitueix el 50% restant de la nota. A més, cada estudiant selecciona aquell bloc de més interès per al seu treball de fi de màster d'entre els que integren el mòdul i l'avaluació es basa en aquest bloc. Aquesta avaluació pot constar d'un assaig més especialitzat de 3000 / 4000 paraules, centrat en l'elaboració d'un estat de la qüestió sobre un tema o en el que s'intenti resoldre una qüestió específica de la disciplina a partir de lectures recomanades pel professor del bloc en què l'estudiant ha optat avaluar-se. La data de lliurament del treball de aquest mòdul s'anunciarà al Campus Virtual.
- En el moment de realització de cada activitat avaluativa, el professor o professora informará l'alumnat (Moodle) del procediment i la data de revisió de les qualificacions.

És fonamental respectar els terminis de lliurament.

Cada docent determinarà la fórmula d'entrega dels treballs (a través del campus virtual, del correu electrònic, en paper -presencialment o a la seva bústia del Departament-). El professorat comunicarà el resultat de l'avaluació mitjançant les vies establertes i obrirà un termini de revisió per consultes abans de comunicar-les al coordinador de cada mòdul pel tancament de les actes.

Amb caràcter general, la no presentació de qualsevol de les evidències d'avaluació suposarà la qualificació de "No avaluable". En casos excepcionals, degudament justificats, la comissió del programa del màster podrà resoldre un procediment alternatiu d'avaluació.

Criteris generals:

L'avaluació s'entén com un procés continu que s'estén durant tot el període lectiu.

Les qualificacions utilitzades seran en l'escala 0-10 amb un únic decimal. Per considerar superada l'assignatura caldrà obtenir una nota mínima de 5,0 com nota mitjana resultant de les notes obtingudes en cada una de les activitats avaluades, considerant el percentatge de cadascuna d'elles en la nota final. Una vegada superada l'assignatura, aquesta no podrà ser objecte d'una nova avaluació.

La programació de les activitats d'avaluació no es podrà modificar, exceptuant que hi hagi un motiu excepcional i degudament justificat. En aquest cas, es proposarà una nova programació dins del període lectiu corresponent.

L'estudiant rebrà la qualificació de "No avaluable" sempre que no hagi lliurat més del 30% de les activitats d'avaluació. La qualificació de "No avaluable" en l'acta final d'avaluació implica exhaurir els drets inherents a la matrícula de l'assignatura o el mòdul, encara que el "No avaluable" no comptarà a l'expedient acadèmic.

Plagi: qui dugui a terme irregularitats o frau acadèmic (plagi, ús no autoritzat / declarat d'eines d'Intel·ligència Artificial, etc.) que puguin conduir a una alteració significativa de la qualificació de qualsevol evidència, rebrà un 0 com a nota de la mateixa, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats a les proves d'avaluació d'un mateix mòdul, la qualificació final d'aquest mòdul serà 0.

El model d'ús de la IA és el 2, de forma que s'exigeix transparència i un ús pactat, crític i limitat. Quan hi hagi sospita de que l'alumnat ha fet servir IA per generar documents avaluables de forma il·lícita, el docent es reserva el dret de avaluar aquests coneixements per una via alternativa (per exemple, prova oral).

En cas que les proves no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Teams, assegurant que tot l'estudiantat hi pugui accedir

Aquesta assignatura/mòdul no preveu el sistema d'avaluació única.

Bibliografia

Bibliografia general de referència. Els llistats detallats per blocs estaran disponibles al Moodle del mòdul.

AADD (2006). *Qu'est-ce qu'un corps?. Afrique de l'Ouest / Europe Occidentale / Nouvelle Guinée / Amazonie*, Paris: Musée du Quai Branly / Flammarion.

BARTH Fredrick. (1976 [1969]). "Introducción" a F. Barth (ed) *Los grupos étnicos y sus fronteras*, México: F.C.E., pp.9-49.

BASTIDE Roger. (1993 [1971]). "Le principe d'individuation (contribution à une philosophie africaine)". En: Dieterlen G. (ed.) *La notion de personne en Afrique noire*. Paris: Éditions L'Harmattan: 34-43.

BRUBAKER, Rogers & COOPER, Frederick (2000). Beyond "identity". *Theory and Society*. 29 (1-47)

CARRITHERS Michael.; COLLINS Steven.; LUKES Ssteven. (eds) (1985). *The Category of the Person. Anthropology, Philosophy, History*, Cambridge: Cambridge University Press.

CAGIAO, Jorge. *Micronacionalismos ¿No seremos todos nacionalistas?*. Madrid: Libros La Catarata, 2018.

CLUA i FAINÉ, Montserrat. "Las mezclas no caben en el nacionalismo: el caso catalán", en Ventura Oller (ed.), *Fronteras y mestizajes. Sistemas de clasificación social en Europa, América y África*, Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, Publicacions d'Antropologia Cultural, nº26, 2010:41-56.

CLUA i FAINÉ, Montserrat. (2018). "Los límites de la humanidad compartida: colonialismo, esclavitud y racismo en Cataluña", en Montserrat Ventura i Oller, Josep Lluís Mateo, Montserrat Clua i Fainé (eds.), *Humanidad: categoría o condición: un viaje antropológico*, pp. 287-311.

COHEN, Erik, COHEN, Scott A. (2012). Current sociological theories and issues in tourism. *Annals of Tourism Research*, (39) 4: 2177-2202.

CONNOR, Walker. "El caos terminológico ("una nación es una nación, es un Estado, es un grupo étnico, es...")", en *Etnonacionalismo*, Madrid: Trama editorial, 1998: 85-111.

DESCOLA Phillipe. (2004). "Las cosmologías indígenas de la Amazonía" in A. Surrallés y P. García Hierro (eds) *Tierra adentro. Territorio indígena y percepción del entorno*, Copenhague: IWGIA, doc. Nº39, pp.25-35.

DUMONT Louis. (1975). *Introducción a dos teorías de antropología social*. Barcelona: Anagrama. Parte 3 (p 91-139).

ERIKSEN, Thomas Hylland (2002 [1993]). *Ethnicity and Nationalism*. London: Pluto Press.

ERIKSEN, Thomas Hylland. (2020) "Ideological overheating. Openness and closure, fear and loathing in the 21st century world", *Revista d'Etnologia de Catalunya*, Nº45: pp. 18-29 (versió en català).
https://cultura.gencat.cat/ca/departament/estructura_i_adreces/organismes/dgcpt/07_publicacions/rec/

ESTEBAN Mari Luz (2004). *Antropología del cuerpo. Género, itinerarios corporales, identidad y cambio*, Barcelona: Ediciones Bellaterra.

FONS Virgínia. (2005). "Concepto de persona en África central". *Oráfrica*. Revista de Oralidad Africana. Ceiba (Laboratorio de Recursos Orales), 1, pp. 21-38.

FONSECA Claudia. (2004). "Pautas de maternidad compartida en grupos populares de Brasil", en Diana Marre y Joan Bestard (eds.), *La adopción y el acogimiento. Presente y perspectivas. Estudis d'Antropologia Social i Cultural*, 13. Universidad de Barcelona, pp: 91-116.

GODELIER Maurice & PANOFF Michel (1998). « Introduction ». En: *La production du corps*. Paris: Editions des Archives Contemporaines, pp.xi-xxv.

GONZÁLEZ ECHEVARRÍA, Aurora; GRAU REBOLLO, Jorge; VALDÉS GÁZQUEZ, María (Eds). (2020). *Cultura, Parentesco y Parentalidad*. GRAFO, Universitat Autònoma de Barcelona (UAB). 326 páginas.

GONZÁLEZ ECHEVARRÍA, Aurora et al. (2010). "Sobre la definición de los dominios transculturales. La Antropología del Parentesco como teoría sociocultural de la procreación", *Alteridades*, 20 (39), pp. 93-106.

HALL, Stuart. (2019.) *El triángulo funesto. Raza, etnia, nación*. Madrid: Traficantes de sueños.
https://www.traficantes.net/sites/default/files/pdfs/TDS_map55_El%20triangulo%20funesto_final_interior.pdf

HÉRITIER Françoise. (1996). "La vinculación a la estirpe. Reflexiones sobre los nuevos modos de procreación", en F. Héritier, *Masculino / Femenino. El pensamiento de la diferencia*. Barcelona: Ariel, pp: 249-272.

KOSSELLECK, Reinhart (1993 [1979]) "Sobre la semántica histórico-política de los conceptos contrarios asimétricos", *Futuro pasado. Para una semántica de los tiempos históricos*, Barcelona: Paidós: 205-250.

LA FONTAINE Jean. (1985). "Person and individual: some anthropological reflections" in M. Carrithers et al. (eds) *The category of the person*, Cambridge: Cambridge University Press, pp. 123-140.

LATOURE, Bruno: "Crisis", *Nunca fuimos modernos*, Buenos Aires: Editorial Siglo XXI, 2007 (1991):1-12.

LEWIS Oscar. (1965). *The children of Sanchez*. Harmondsworth: Penguin Books.

LÓPEZ GARCÍA, Bernabé; BERRIANE, Mohamed (dir.) (2004). *Atlas de la emigración marroquí en España, Madrid: Taller de Estudios Internacionales Mediterráneos - Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales - UAM Ediciones*.

MARTÍNEZ MAURI Mònica. (2015). "Navegantes, autoridades indígenas y turistas en Panamá. Los efectos del turismo sobre el control territorial de las áreas marítimas del pueblo guna". *Letras Verdes*, 18: 4-26

MATEO DIESTE, Josep Lluís (2013). "Estrategias matrimoniales y parentesco entre las clases populares del norte de Marruecos y la emigración a Cataluña", *Revista Internacional de Sociología*, vol. 71, nº 2, pp. 415-439

MATEO DIESTE, Josep Lluís (2021). "Ruqya and the olive branch: A bricoleur healer between Catalonia and Morocco", Annabelle Böttcher, Birgit Krawietz (eds.), *Islam, Migration and Jinn. Spiritual Medicine in Muslim Health Management*. Cham: Palgrave-MacMillan, pp. 99-120.

MELHUUS Merit. (2010). "Hijos sin madres, padres desconocidos y otros problemas de filiación. Hechos reproductivos e imaginaciones procreativas en Noruega. La historia oficial - y algo más", en V. Fons, A. Piella y M. Valdés (eds.) *Procreación, crianza y género. Aproximaciones antropológicas a la parentalidad*. Barcelona: PPU, pp: 27-42.

MULLINGS, Leith. «Interrogando El Racismo. Hacia Una Antropología Antirracista». *Revista CS*, n.º 12 (diciembre 2013), 325-75. https://www.icesi.edu.co/revistas/index.php/revista_cs/article/view/1683

PIELLA VILA, Anna y URIBE, José M. Coord. (2019) *Escenarios de Parentalidad*. AIBR, Revista de Antropología Iberoamericana. Volumen 14, Núm. 3, Septiembre - Diciembre, 2019. ISSN: 1695-9752. EISSN: 1578-9705. <https://www.aibr.org/antropologia/netesp/1403.php>

REIG, Alejandro; NORUM, Roger (2018). *Migrantes*. Barcelona: Ediciones Ekaré.

ROSS C., MIROWSKY J. & RAJULTON S. (2010). "Powerlessness and the Amplification of Threat: Neighborhood Disadvantage, Disorder and Mistrust". *American Sociological Review*, 66: 568-91.

ROY, Oliver. (2003). *El islam mundializado. Los musulmanes en la era de la globalización*. Barcelona: Edicions Bellaterra.

- SALAZAR, Noel B. (2006). Antropología del turismo en países en desarrollo: análisis crítico de las culturas, poderes e identidades generados por el turismo. *Tabula Rasa*, (5): 99-128.
- SALAZAR, Noel. B. (2010). Towards an anthropology of cultural mobilities. *Crossings: Journal of Migration & Culture*, 1(1): 53-68.
- SHELLER, Mimi, and URRY, John. (2006). The new mobilities paradigm. *Environment and planning A*, 38(2): 207-226.
- SAYAD, Abdelmalek. (2010). *La doble ausencia. De las ilusiones del emigrado a los padecimientos del inmigrado*. Barcelona: Anthropos.
- STORM, Eric, AL TUMA, Ali (eds.). (2016). *Colonial Soldiers in Europe, 1914-1945: "Aliens in Uniform" in Wartime Societies*. Routledge.
- STRONZA, Amanda (2001). Anthropology of tourism: Forging new ground for ecotourism and other alternatives. *Annual Review of Anthropology*, 30(1): 261-283.
- VAN DEN BOGAERT, Alice 2018 "Continuidad interior, discontinuidad corporal: la humanidad fragmentada en el Himalaya indio", in Ventura, M., Mateo Dieste, J.L., Clua, M. (eds.) *La humanidad como categoría. Un viaje antropológico*, Barcelona: Bellaterra, pp.147-163.
- VENTURA I OLLER, Montserrat. (2006). "El cuerpo, marcador de la condición humana. El caso Tsachila del Ecuador" in MuñozGonzalez, B. y J. López García (eds) *Cuerpo y medicina. Textos y contextos culturales*, Cáceres: Cicon Ediciones : 257-268.
- VENTURA I OLLER, Montserrat. (ed) (2010). *Fronteras y mestizajes*, Bellaterra: Publicacions d'Antropologia Cultural, UAB.
- VIVEIROS DE CASTRO, Eduardo (2004). "Perspectivismo y multinaturalismo en la América indígena". En: A. Surrallés y P. García Hierro (eds) *Tierra adentro. Territorio indígena y percepción del entorno*, Copenhague: IWGIA, doc.Nº39, pp.37-80.

Programari

Convé que l'alumnat estigui familiaritzat amb programari ofimàtic (processador de textos, presentació de diapositives, fulls de càlcul, etc.) així com amb un gestor bibliogràfic (principalment, Mendeley).

Grups i idiomes de l'assignatura

La informació proporcionada és provisional fins al 30 de novembre de 2025. A partir d'aquesta data, podreu consultar l'idioma de cada grup a través daquest [enllaç](#). Per accedir a la informació, caldrà introduir el CODI de l'assignatura

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(TEm) Teoria (màster)	1	Espanyol	anual	tarda